

”Man måste kämpa mer än andra för att lyckas”



Kartläggning av livsvillkoren i Malmö för ensamkommande barn och unga upp till 25 år

En kartläggning gjord av Ensamkommandes Förbund Malmö med bidrag från Delegationen mot Segregation. Intervjuer av lokala myndigheter och ideella organisationer, enkät och fokusgrupper med ensamkommande ungdomar genomförda under perioden nov-dec 2018.



DELEGATIONEN
MOT SEGREGATION

Inledning	3
Bakgrund	4
Varför en lokal kartläggning av ensamkommande barn och unga behövs	4
Målgrupp och syfte	6
Om ensamkommande och unga nyanlända	6
Metoder för faktainsamling	7
Statistik om ensamkommande barn och unga	8
Professionella aktörer om den aktuella situationen	9
Socialtjänst och Arbetsmarknad	9
Skola och språkintröduktion	10
Ökad psykisk ohälsa	11
Frivilligorganisationernas roll/humanitära projekt	12
Vad de ensamkommande själva säger	17
Enkät och fokusgrupper	17
Boende	18
Försörjning	19
Myndighetskontakter	19
Skola och språk	20
Trygghet, våld och diskriminering	21
Sociala nätverk	22
Fritid och Mötesplats Otto	22
Behovsanalys	24
Professionella aktörer om den aktuella situationen	25
Vad de ensamkommande själva säger	27
Avslutningsvis	28
Referenslitteratur	29

Inledning

Från oktober 2018 till januari 2019 har vi undersökt och kartlagt livsvillkoren för ensamkommande och unga nyanlända upp till 25 år som bor i eller spenderar stor del av sin tid i Malmö. Vi har gjort det genom strukturerade intervjuer med myndigheter och frivilligorganisationer som på olika sätt arbetar med målgruppen, sammanlagt 20 intervjuer. Vi har samlat in lokal statistik och forskningsrapporter om ensamkommande och unga nyanlända. Vi har delat ut enkät som målgruppen själv fått svara på anonymt om deras livsvillkor, totalt 100 svarande. Vi har även genomfört fokusgrupper med ensamkommande och unga nyanlända där vi mer djupgående har diskuterat teman som boende, skola, myndighet- och vårdkontakt, trygghet och fritid. Totalt fem fokusgrupper på drygt fem till åtta deltagare per grupp.

Utifrån detta har vi alltså skapat oss en bild av vad både akuta som långsiktiga behov som finns för att ensamkommande och unga nyanlända ska få bättre livsvillkor samt hur denna grupp drabbas av segregation och social utsatthet.

Bakgrund

Ensamkommandes Förbund Malmö (EF) har tillsammans med nio andra frivilligorganisationer (och tre kommunala verksamheter) samt Malmö Universitet tilldelats medel från Delegationen mot segregation (Delmos) för att göra olika studier, kartläggningar och behovsanalyser baserade på de lokala förhållandena och hur segregation tar sig uttryck i boende och socioekonomiska strukturer i Malmö. Under hösten 2018 har också Malmö stad samlat alla relevanta aktörer under temat ”Tillsammans för ett helt Malmö” i en serie möten (”lärandelabb”) för att utbyta erfarenheter kring pågående projekt, arbetsätt m.m. som syftar till att minska segregation, fattigdom och exkludering av vissa grupper bl.a. med förbättrade metoder för samverkan och inkludering av medborgarna i beslutsfattande och andra demokratiska processer. EF har deltagit aktivt i detta initiativ som också förväntas fortsätta under 2019. Tanken är att de olika förstudier som görs skall delas mellan aktörerna och kunna användas för att komplettera varandra i det fortsatta arbetet.

I Malmö Universitets nya förstudie ”Segregation och Segmentering i Malmö” (Tapio Salonen, Martin Grander, Markus Rasmusson 2018) konstateras att utrikesfödda utgör en tredjedel av befolkningen i Malmö och dessa bor till allra största delen samlade i de södra och östra delarna av Malmö. Under perioden 2000-2010 ökade utrikesfödda i staden med 50000 individer. Den etniska segregationen däremot är mindre än i t.ex Stockholm och Göteborg och sammanfaller till stor del med den socioekonomiska. I Malmö dominerar de arabisktalande grupperna från Mellanöstern och Asien stort, vilket avspeglar sig också i de nyanländas upplevelser av hur de interetniska relationerna påverkar den lokala integrationen.

Varför en lokal kartläggning av ensamkommande barn och unga behövs

EF och föreningens mötesplats, Mötesplats Otto, vänder sig till målgruppen ensamkommande barn (EKB) och unga nyanlända upp till 25 år. Föreningens huvudkontor och aktivitetslokal är centralt placerade i Malmö. Det unika med EF är att det är en ideell förening som startades 2013 av de ensamkommande unga själva och verksamheten styrs helt av målgruppens behov och intressen. Besökarna på Mötesplats Otto är till största delen ensamkommande även om det också finns andra nyanlända, de flesta bor i Malmö men många kommer också från andra kommuner i Skåne.

Under de senaste tre åren har det kommit många alarmerande rapporter på nationell nivå om de allt svårare villkor som gruppen ensamkommande barn och unga lever under. Den förvärrade situationen beror på åtstramningar i migrationspolitiken och en alltmer avhumaniserad syn på asylsökande och migranter. Inskränkningar i utlänningslagen infördes i juli 2016 då en tillfällig lag antogs som gäller i 3 år. Den blev en reaktion på det stora antalet asylsökande som kom **2015** (162.877 personer varav **35.369 EKB**) och Sverige gjorde en helomvändning från generös flyktingpolitik till en av de mest restriktiva i Europa. Röda Korsets rapport "Humanitära konsekvenser av den tillfälliga utlänningslagen" (sep 2018) hävdar att de humanitära konsekvenserna av den tillfälliga lagen, där majoriteten av de asylsökande endast får tillfälliga uppehållstillstånd (TUT) och inte längre har rätt till familjeåterförening, har lett till ökad psykisk ohälsa, social och ekonomisk otrygghet vilket försvårar deras etablering i samhället. Den tillfälliga lagen har på olika sätt starkt påverkat gruppen ensamkommande barn och unga. De som anlände som underåriga innan den 24 november 2015, men som under asylprocessens gång hunnit fylla 18 eller blivit uppskrivna i ålder av Migrationsverket, bedöms enligt den tillfälliga lagen, vilket minskar deras möjligheter till uppehållstillstånd (UT) som de tidigare kunnat få under reglerna för "övrigt skyddsbehövande och ömmande omständigheter". Detta har lett till allt fler avslag och många EK unga nu står utan boende och försörjningsstöd. Den största grupp ensamkommande som sökte asyl i Sverige 2015 var från Afghanistan (90% killar) och de kom hit samtidigt med kraftigt ökande antal asylsökande från Syrien. På grund av den pågående krigssituationen fick syrierna prioritet och afghanernas ansökningar drog ut alltmer på tiden vilket gjort att många av dem hunnit bli vuxna när ärendet slutligen avgjorts.

Enligt Nya Gymnasielagen (NGL) 2018 blev det möjligt för de ensamkommande som fyllt 18 år eller blivit åldersuppskrivna och fått avslag på sin asylansökan att istället få ansöka om TUT för gymnasiestudier under vissa villkor, som att de ansökt om asyl senast 24 nov 2015, att de registrerats som EKB vid ankomsten och att de fått vänta minst 15 månader på beslut i asylärendet. Sista ansökningsdag var 30 sept. 2018. Migrationsverket har registrerat totalt 11 695 ansökningar. Den 6 december hade 3 780 av dessa beviljats TUT (13 mån) och 2657 fått avslag. En stor andel av ansökningarna måste avgöras i domstol vilket gör att besluten kan dröja många månader. Under väntetiden är den här gruppen väldigt utsatt eftersom kommunerna inte har formellt ansvar för deras boende eller försörjning. I vissa kommuner samarbetar kommunerna med civilsamhället för att lösa boende, skola och andra akuta problem men det är långt ifrån alla som gör det utan allt större ansvar hamnar istället på frivilligorganisationerna. Trots att många vuxna engagerar sig för att stötta de

ensamkommande kan man konstatera att det inte finns någon myndighet som har ett mer övergripande ansvar för gruppen och det finns många oklarheter när det gäller vem som står för vad inom omsorg och samhällsservice till denna målgrupp.

Målgrupp och syfte

Mot denna bakgrund var det viktigt att titta närmare på hur situationen ser ut lokalt i Malmö för de ensamkommande och särskilt viktigt att lyssna aktivt på de ungas egna erfarenheter, problem och idéer om hur situationen skulle kunna förbättras trots att de yttre omständigheterna påverkar dem så negativt just nu. Målgruppen för kartläggningen beslöts i första hand vara ”alla personer som vid ankomsten till Sverige var under 18 år och utan vårdnadshavare och som idag fyllt max 25 år”. Även andra nyanlända individer som regelbundet besöker Mötesplats Otto i Malmö skulle ingå i kartläggningen.

De områden EF ville undersöka var: boendesituationen, skola, utbildning och språkkunskaper, fritid och tillgänglighet till föreningsliv, ekonomi och försörjning, myndighetskontakter, trygghet och sociala nätverk, inkludering i samhället, jämställdhetsfrågor och också titta närmare på Mötesplats Ottos aktiviteter, den roll verksamheten spelar för de ensamkommande och hur den kan förbättras.

Syftet med kartläggningen är att genom faktainsamling och direkt utbyte med de ensamkommande unga få en så realistisk uppfattning som möjligt av hur behoven ser ut i dagsläget. Den lokala behovsanalysen bör sedan utgöra grunden för bättre anpassade handlingsplaner.

Om ensamkommande och unga nyanlända

Med ensamkommande menar vi i huvudsak en person som kommit till Sverige som minderårig utan sina föräldrar och därför registrerats som ensamkommande barn hos Migrationsverket vid upprättelse av asylansökan. Med unga nyanlända menar vi personer som är under 25 år och har migrationserfarenhet genom att söka asyl i Sverige eller i vissa fall annat europeiskt land, har erfarenhet av familjeåterförening, som kvotflykting eller har som ambition att söka asyl i Sverige.

Vi har genom enkäten i första hand riktat oss till ensamkommande men även tagit in svar från unga nyanlända. Av 100 svarande är 89 ensamkommande och 11 övriga nyanlända under 25 år. I fokusgrupper har det deltagit både ensamkommande och övriga unga nyanlända. I intervjuer med

andra aktörer som möter målgruppen har det varit både fokus på ensamkommande och unga nyanlända, beroende på parternas arbetsområde. Forskning vi använt oss av har behandlat både ensamkommande, unga nyanlända och nyanlända, asylsökande och papperslösa i stort.

På grund av en restriktiv migrationspolitisk utveckling där asylrätten försvagas ser vi också hur barn och unga rör sig över gränser för att söka trygghet. Vi ser bland annat hur ensamkommande ungdomar lämnar Sverige efter att få avslag på sin asylansökan för att hitta trygghet i exempelvis Tyskland och Frankrike. Samtidigt ser vi hur andra grupper rör sig från ankomstländer som Italien till Sverige trots tillfälliga uppehållstillstånd för att mottagningssystemet samt livsvillkoren för unga nyanlända är så bristfälliga att de inte ser en annan utväg än att lämna. Vi vill förtydliga att detta inte är en grupp vi själva gör statistik på samt att vi möter dessa i liten utsträckning. Däremot kan så vara att vissa personer som svarat på exempelvis enkäten kan ha den erfarenheten, alltså anlänt till Sverige som minderårig men med UT i annat land.

Metoder för faktainsamling

Kartläggningsmetoden har bestått av:

- Strukturerade intervjuer med myndigheter i Malmö Stad, Region Skåne och representanter för ett antal frivilligorganisationer som ger service och stöd till EKB och unga (sammanlagt 20 intervjuer)
- Insamling av lokal statistik och forskningsrapporter om EKB och unga
- En enkät publicerad online, ” En undersökning om livsvillkor för ungdomar i Malmö som kommit som ensamkommande till Sverige” (7 sidor med 27 frågor på lätt svenska med anonyma svar), 100 svar registrerade. Enkäten har även delats ut på HVB, spridits genom skolor och organisationer, delats ut på Mötesplats Otto och matats in manuellt.
- Fokusgrupper med 5-8 deltagare som själva har erfarenhet av migration på tema boende, skola, myndighetskontakter, trygghet och fritid (5 fokusgrupper genomförda)

Statistik om ensamkommande barn och unga

Det är svårt att få en bild av hur många ensamkommande barn och unga upp till 25 år som befinner sig i Malmö. För det första finns det en väldigt skarp gräns mellan gruppen under och över 18 år. Sociala resursförvaltningen och boendeenheten på Arbetsmarknads- och Socialförvaltningen (ASF) i Malmö har central statistik bara över dem som är placerade i HVB, familjehem och utslusningslägenheter (upp till högst 20 år). I november 2018 var **127** individer (120 killar och 7 tjejer) placerade i dessa boenden (av vilka de flesta har PUT). Hos överförmyndarenheten finns **280** ärenden där god man förordnats för EKB (upp till 18 år) ASF arbetar på att få fram bättre central statistik som också inkluderar de som har kontakt med socialtjänsten ute i olika bostadsområden. Men denna statistik ger bara begränsad information eftersom det finns många fler som när de fyllt 21 flyttar ut till olika stadsdelar och inte alls har kontakt med socialtjänsten. Dessutom har antalet papperslösa i kommunen, som ingen har koll på, också ökat.

Malmö är både ankomst och anvisningskommun för asylsökande vilket gör att in och utflyttningen är hög. Det är också många av de ensamkommande unga som anvisats en annan kommun i Skåne men ändå vistas stor del av tiden i Malmö där de har vänner och det finns fler aktiviteter.

I ”Migrationsdata Malmö- lokal prognos 2018-2021” (Malmö Stad sept 2018) har man beräknat att under den senaste 10-års perioden (2008 -2018) har kommunen mottagit 1.196 EKB. Enligt prognosen framåt kommer flyktingmottagandet totalt att minska, under 2018 beräknar Malmö ta emot totalt 1.590 flyktingar (prognosen för EKB är 40 för 2018 och 60 för 2019) T.o.m november 2018 hade 878 EKB sökt asyl i hela landet varav 26 anvisats till Malmö. Av de 11.965 som sökt UT enligt Nya Gymnasielagen (NGL) har 178 ansökningar registrerats i Malmö. En hel del av de som ansökt i andra kommuner i Skåne (totalt 750) väntas söka sig till gymnasieskolorna i Malmö.

Professionella aktörer om den aktuella situationen

Viktiga samhällsaktörer som ger stöd och service till de ensamkommande i Malmö är Migrationsverket, Arbetsmarknads- och socialförvaltningen (ASF), Enheten för integration och boende, Överförmyndarenheten, Region Skåne BUP/TKT, Kunskapscentrum för migration och hälsa, Språkinstruktionen (Norra Sorgenfri gymnasiet), Ensamkommandes Förbund, Röda Korset, Skåne Stadsmission/Unga Forum, Svenska Kyrkan, Rädda Barnen, Asylgruppen, Newcomers (RFSL) mfl.

Socialtjänst och Arbetsmarknad

Eftersom kommunerna är ansvariga för mottagande och placering av EKB upp till 18 år (vid placering och kan fortgå till högst 21 år) och denna grupp till nästan hundra procent beviljats PUT är deras omhändertagande tillgodosett av **Enheten för integration och boende**. Malmö har sex HVB (mindre och medelstora hem med 13-22 platser), ett HVB i privat regi som f.n. inte är öppet. Dessutom finns familjehem, stödboenden och utslussningslägenheter. Majoriteten av de placerade är 16-20 år, 120 är killar och sju tjejer (nov 2018). Enligt kommunens ”Riktlinjer för integrationsarbete för verksamheten ensamkommande barn” ska verksamheten ”ge möjligheter till delaktighet och egna val” och också ”sprida kunskap om arbetet med barn och unga för att bidra till en mer nyanserad och positiv bild och motverka rasism”. Integrationssekreterare ansvarar för samverkan mellan myndigheten och boendena. Inom ASF finns en central ledningsfunktion för EKB och 4 distriktbaserade enheter, vilket skapar svårigheter i att få en sammanhållen bild av gruppen. Enligt de ensamkommande själva finns det också skillnader i personalens kompetens och hur mycket individuellt stöd man får. Ett problem som de unga framhåller är också den abrupta situation man står inför när man inte längre får bo kvar och tvingas hitta eget boende med väldigt kort varsel.

Sen 2017 får ensamkommande som är asylsökande och som redan bor i kommunen normalt inte stanna kvar när de fyllt 18 år utan hänvisas till Migrationsverkets boenden. De som fått avslag på asylansökan och ansökt enligt NGL får ordna bostad och försörjning själva under väntetiden.

Kommunens boenden samarbetar bl.a med BUP/Teamet för krigs- och tortyrskadade (TKT), RFSU och Maria Malmö för drogprevention. Röda Kors-kretsarna har också aktiviteter på boenden för att

bygga sociala nätverk kring de unga. Det finns en önskan bland de boende att EF skall börja samarbeta mer med HVB hemmen vad gäller informations och aktivitetsutbyte.

Den grupp inom ASF ”Socialarbetare för Unga” som arbetar med uppsökande verksamhet för målgruppen unga 12-21 år i riskzonen säger sig inte ha mycket kontakt med gruppen ensamkommande barn. De som syns ute i stadsmiljöerna är framförallt ensamkommande från Marocko (den grupp som var störst bland de som sökte asyl 2018). Det är gruppen över 21 år främst som söker kontakt med socialarbetarna och de hänvisas vid behov till socialjouren.

ASFs arbetsmarknadsavdelning har ingen statistik över hur många av de 1.334 registrerade utrikesfödda i åldrarna 21-24 år som var ensamkommande, men generellt kan man säga att denna grupp är mycket utsatt med hög arbetslöshet(38% bland männen och 32% bland kvinnorna) i kombination med låg utbildningsnivå (55,8% har förgymnasial studiebakgrund) Av de som är 20+ och har UT som flykting ingår 419 individer i det 2-åriga etableringsprogrammet.

De som registrerat sig på ASF för arbetsmarknadsetablering är bara en liten del av de som söker arbete för sin försörjning bland de ensamkommande unga 20+ utan UT. När denna grupp inte längre kan få bistånd från Socialtjänsten eller Migrationsverket blir allt fler hänvisade att söka tillfälliga svartjobb inom sina egna nätverk och/ eller utföra olika tjänster mot betalning som de tvingas till för att överleva.

Skola och språkintröduktion

Det finns ett centralt intag till språkintröduktion för nyanlända på Norra Sorgenfri gymnasiet i Malmö. De som är 16-20 år (om du är över 18 behöver du ha UT för att studera) kan gå på språkintröduktion här efter att ha passerat en individuell test. Sen följer placering i mottagningsklass i 4 veckor innan man placeras i vanlig klass. Den individuellt anpassade proceduren gör att det kan uppstå väntetider för eleven. Det är mycket stora skillnader i språknivå och annan kapacitet bland de ensamkommande. Många väljer yrkestekniska gymnasielinjer, som fordon och vård och omsorg eftersom det ger bättre chanser till jobb och man lättare kan uppfylla försörjningskravet. Eftersom NGL är baserad på prestation snarare än skydd och trygghet för de ensamkommande så hindrar man samtidigt många från att våga satsa på andra linjer som kan leda vidare till akademiska studier. I förlängningen bidrar man då till att den redan pågående socioekonomiska segregationen förstärks.

Vissa gymnasieskolor i Malmö och ett fåtal folkhögskolor har öppnat för att ge platser även till papperslösa.

Skolförvaltningen har ingen samlad statistik över antalet elever som hör till gruppen ensamkommande. Elevhälsan, kuratorer, psykologer, studievägledare, lärare/mentorer finns på de flesta skolor för att ge hjälp och stöd med allt från ansökningar, rådgivning, psykosocialt stöd, kontakter med socialtjänsten, psykvård m.m. Enligt kuratorer och lärare är det märkbart att de ensamkommande mår allt sämre på grund av boende och försörjningsproblem. De lider av stress och koncentrationssvårigheter och många har ökad frånvaro, kommer för sent till skolan etc. Om man som elev är frånvarande mer än 4 veckor i sträck förlorar man normalt sin plats.

Ökad psykisk ohälsa

Barn och ungdomspsykiatri(BUP) Teamet för krigs och tortyrskadade (TKT) har hela Skåne som upptagningsområde och prioriterar de mest akuta och svåraste fallen av traumabehandling hos gruppen unga flyktingar upp till 18 år medan övriga fall hänvisas till lokala vårdcentraler. 2016 förstärktes TKT med 7 tjänster centralt och 13 tjänster inom öppenvården. Detta gör att man nu inte har några väntetider.

Gruppen ensamkommande barn ökade efter 2012 till 2015-16 då den ökade som mest. Nu minskar den igen eftersom de flesta fyllt 18 år och de nyanlända är färre. TKT konstaterar att den psykiska hälsan klart försämrats de senaste åren. Fler och fler mår dåligt på grund av osäkerhet om framtiden, papperslöshet, åldersuppskrivningar, hemlöshet, dålig ekonomi och stopp för familjeåterföreningar. Det har blivit vanligare att de ensamkommande också berättar om att de blir utsatta för ekonomisk exploatering och tvingas göra saker mot sin vilja vilket förlänger ett redan pågående trauma.

Enligt Karolinska Institutets ”Kartläggning av självska debeteende, suicidförsök, suicid och annan dödlighet bland ensamkommande barn och unga” var suicidrisken (2017) nio gånger högre i denna grupp än motsvarande grupp i samma ålder i den övriga populationen. Detta är i sin tur en stark indikation på att många fler individer lider av psykisk ohälsa än vad som kommer till psykvårdens kännedom. På grund av att många i riskgruppen är asylsökande och inte har personnummer finns inte heller officiell statistik på förekomsten av suicid och självska debeteende

I den rådande situationen förlängs det postmigratoriska traumat och har nu utvecklats till en ständigt pågående kris. I det läget måste man ofta ändra fokus i traumabehandlingar och fokusera på praktiska problem först som annars hindrar läkandet. Det finns också fall där nya trauman tillkommer som t.ex. sexuell eller ekonomisk exploatering. Både tjejer, killar och icke-binära har blivit utsatta för sexuella övergrepp under flykten. Tjejer är de mest utsatta men ibland kan det vara svårt för killar att bli förstådda och få sympati när de blivit utsatta. All behandling är individanpassad och kan också fortsätta efter man fyllt 18. Röda Korsets Behandlingscenter som tar emot de som är 18+ har långa väntetider (upp till 2 år) och därför kan det uppstå glapp i behandlingen. Det finns en lagstadgad modell för samverkan mellan sjukvård och socialtjänst inom psykiatri, där man upprättar en individuell behandlingsplan (SIP) för varje patient. Om behandlarna aktiverar systemet kan det leda till mer effektiv samverkan och helhetssyn på individen.

Region Skånes **Kunskapscentrum för migration och hälsa** jobbar mycket med personalutbildning i traumabearbetning och traumamedveten omsorg (TMO). Man utbildar personal på HVB hem och på Elevhälsan och Ungdomsmottagningen men också frivilligorganisationer som BRIS, Asylgruppen och EF. Personalutbildningen är viktig eftersom många offentliga verksamheter präglas av låg kompetens och därmed bristande initiativ, då utvecklas istället ett system som är mer ”kontrollerande” än inriktad på omsorg. För att möta behovet av ökad kunskap har Kunskapscentrum har nyligen lanserat ”En viktig bok om omsorg- metodhandbok i att stötta ensamkommande unga” (Region Skåne 2018) som ska fungera som en ”erfaren arbetskollega” att vända sig till för att få hjälp i de vardagliga utmaningarna i arbetet med de ensamkommande när de egna kunskaperna och metoderna inte räcker till.

Frivilligorganisationernas roll/humanitära projekt

Trycket på frivilligorganisationerna att lösa de akuta problem som gruppen ensamkommande möter har ökat väsentligt sedan 2016, det gäller för hela landet, det gäller för Malmö. För att fylla luckorna där stat och kommun inte längre ställer upp har den ideella sektorn trappat upp för att utöka det humanitära stödet, inklusive akut boende, försörjningsstöd, juridisk och social rådgivning, samhällsinformation, psykosocialt stöd och fritidsverksamhet för de ensamkommande.

Skåne Stadsmissionen/Unga Forum har verksamhet i Malmö, Helsingborg och Kristianstad. De driver ett 3-årigt projekt för ”Ensamma barn på flykt” där man på Unga Forum i Malmö ger juridisk rådgivning (2 anställda jurister) och stöd till ensamkommande med fokus på papperslösa med osäker asylstatus. Målgruppen är barn och unga upp till 25 år. Efterfrågan på rådgivningen har ökat på senare tid. Under 2018 (t.om oktober) hade man registrerat 360 nya asylrättsärenden och man hade 200 registrerade pågående ärenden. Unga Forum Malmö har många besökare som kommer från andra delar av Skåne. De flesta unga behöver mycket hjälp med olika myndighetskontakter särskilt folkbokföringsfrågor och vårdkontakter. Unga Forum har också öppen verksamhet med olika fritidsaktiviteter och en separatistisk verksamhetsgrupp för tjejer.

Svenska Röda Korset (SRK) i Malmö har centralt placerad verksamhet för ensamkommande barn och unga, som t.ex. familjefterforskning för flyktingar, en nationell tematisk samordnare för EKB och en tematisk rådgivare i socialrätt som fokuserar på unga i hemlöshet och de som sökt UT via NGL. Här finns också Behandlingscentret för krigs- och tortyrskadade flyktingar över 18 år. För närvarande arbetar SRK på en övergripande rättighetsbaserad strategi för organisationen vad gäller humanitärt stöd till grupper som faller utanför det sociala skyddsnetet i Sverige.

SRKs Malmökrets jobbar områdesbaserat med stöd till de ensamkommande, med fokus på nätverksbyggande runt HVB hem, med samhällsinformation och psykosocialt stöd via volontärverksamheten (Medmänniska Nu). Malmökretsen har också fått stöd från Delmos för att genomföra kartläggningar av aktörer och behovsanalys i socioekonomiskt utsatta områden i Malmö (Rosengård, Sofielund och Seved)

Rädda Barnen (RB) har också verksamhet för hela regionen och lokala föreningar inom Malmödistriktet. Efter den stora inströmning av EKB under 2015 jobbade RB regionalt med ett flerårigt projekt fokuserat på denna grupp ”ensamkommande flyktingbarn” Nu har dess barn alla passerat 18 års gränsen och man måste fokusera på gruppen 18-25 år och deras akuta behov av boende, försörjning och psykosocialt stöd vilket normalt inte ligger i RBs mandat som är baserat på Barnkonventionen.

RB som länge jobbat med gruppen barn upp till 18 år kan nu konstatera att alla former av statligt och kommunalt stöd är riktade till denna grupp medan gruppen 19-25 år hamnar helt mellan stolarna och överlämnas till frivilliga krafter. I gruppen 18-21 år är det bara de som har PUT eller

sökt enligt Nya gymnasielagen som kan få begränsat kommunalt stöd medan de papperslösa inte får någonting alls.

RB har f.n. kontakt med ett 100 tal ungdomar och man driver ett psykosocialt stöd projekt för 22 EK (afghanska killar) som är papperslösa "Sweet Dreamers" med daglig verksamhet, rådgivning, myndighetskontakter mm, projektet drivs i samverkan med Unga Forum. RB bidrar också med betalning av busskort till EK som delas ut på Mötesplats Otto. RB:s Centrum för Stöd och Behandling har psykologer och kurator som också kan ge psykologiskt stöd och man utbildar personal och frivilligaktörer i TMO.

Projekt för "Psykosocialt stöd till ensamkommande i hemlöshet"

6-7 ideella organisationer i Sverige har för 2018 fått statsbidrag för att arbeta mot den ökande hemlösheten bland unga. I Malmö gäller det **Stadsmissionen Skåne, Svenska Kyrkan, Rädda Barnen** (i samarbete med lokala föreningen **Maracana**) och **Röda Korset** Malmökretsen som samverkar aktivt för att lösa akuta boendeproblem för ensamkommande unga. I projektet ingår ett ideellt fadderhemssystem med en samordnare som rekryterar akuthem via faddrar (som i sin tur får ersättning för sina omkostnader). Den lokala föreningen Maracana har via sitt nätverk rekryterat 40 platser i akuthem som finansierats av Rädda Barnen men finansiering tar slut vid årsskiftet 2018-19 och det är oklart om det kan fortsätta efter januari 2019. Ett antal försök har gjorts för att engagera kommunen i att finansiera akutboenden men hittills har kommunen inte velat ge finansiellt stöd trots att det finns lokaler och aktörer som skulle kunna driva verksamheten.

Den 15 december fanns 127 unga på väntelista och 103 var placerade i akuthem varav 12 fått plats på folkhögskolor i Skåne (där Stadsmissionen betalar boendet). Man hoppas kunna placera fler unga i denna skolform där boende ingår.

Asylgruppen är ett helt ideellt platt nätverk som består av kontaktpersoner och de som söker kontaktpersoner. De som tar kontakt med asylgruppen är i första hand de som fått avslag på sina asylansökningar, en växande grupp. Asylgruppen har inte särskilt fokus på ensamkommande utan på alla som är papperslösa. Via kontaktpersonerna får man hjälp med alla sina myndighetskontakter och även med akuta behov som boende och försörjningsstöd när andra möjligheter är uttömda. Asylgruppen för ingen officiell statistik på antal individer som de stödjer. Deras väntelista för att få en kontaktperson är lång.

Newcomers/RFSL är ett annat nätverk som stöttar nyanlända asylsökande och papperslösa hbtq personer i Malmö och hela Skåne. Det är ett ideellt nätverk som får visst stöd från Malmö stad sen 2018. Newcomers har tillgång till jurister med särskild kunskap om hbtq frågor. De flesta som söker asyl av hbtq-skäl beviljas PUT på tre år. Men ca 50% av hbtq personer som kommer hit söker först asyl på politiska grunder eftersom de inte ens känner till möjligheten att hbtq kan utgöra grund för asyl i Sverige.

Den största gruppen kommer från Irak och andra arabisktalande länder ett fåtal är från Afghanistan, Somalia och Uganda. Ett fåtal av besökarna är ensamkommande. Målgruppen är från 20-30 år c:a. Asylprocessen är lång och särskilt svår för den här gruppen. Många är besvikna på att de möter så mycket diskriminering och utanförskap trots att Sverige säger sig vara så tolerant. Många lever helt i ett parallellsamhälle och för att överleva fixar de ofta svarta jobb till varandra inom nätverket. På senare tid har fler transkvinnor anslutit sig till nätverket. Hbtq-personer är oftare än andra utsatta för våld eller sexuellt utnyttjande men de vågar ofta inte anmäla övergreppen till polis eller andra myndigheter. Deras utsatta position leder också ofta till att de inte sköter studier eller arbete på grund av för hög frånvaro.

Newcomers menar att det saknas anpassad kompetens inom sjukvård och särskilt psykiatri för hbtq-personer och en framtid prioritering är att det tilldelas mer resurser till utbildning av personal som kommer i kontakt med målgruppen. Många nyanlända unga hbtq-personer som bor runt om i Skåne kontaktar Newcomers för rådgivning och stöd och vill få hjälp med att flytta till Malmö.

Ensamkommandes Förbund/Mötesplats Otto

EF är en medlemsstyrd förening som fungerar som ett riksförbund som har sin bas i Malmö. Man har utvidgat verksamheten på senare tid till sammanlagt 19 lokalföreningar i landet. Nationellt finns det ca 3000 medlemmar och i Malmö ca 1000 (varav kanske 300 är aktiva) EF får ett årligt grundbidrag från Fritidsförvaltningen i Malmö för att driva Mötesplats Otto som är ett öppet verksamhetscenter i centrala Malmö. All finansiering av personal och aktiviteter är begränsad till 1-3 åriga projektmedel och personalen har bara korta kontrakt som sträcker sig längst till maj 2019. Trots de tuffa villkoren har Mötesplats Otto en mycket aktiv och levande daglig verksamhet med minst 50-60 besökare (regelbundna och nya) per dag. Ett 50-tal faddrar och volontärer är knutna till verksamheten. Lokalerna är för små och opraktiska för att kunna rymma alla olika behov och

intressen som finns hos målgruppen. Att verksamheten ändå fungerar så bra som den gör beror på personalens öppenhet och engagemang och de goda relationer som finns till målgruppen vilket gör att Otto fungerar som "ett andra hem" för de ensamkommande.

Majoriteten av de som besöker Otto är ensamkommande från Afghanistan, Syrien och Somalia, efter dessa är de största grupperna från Eritrea, Marocko, Kurdistan och Palestina.

De ensamkommande killarna dominerar stort men det finns också nyanlända familjer och en växande grupp tjejer som börjar ta mer plats inom verksamheten.

Mötesplats Otto har öppet alla vardagar i veckan kl 14-20 och delvis även på helger. Aktiviteterna prioriteras efter de ensamkommandes behov. Här finns allt från läxhjälp, språkundervisning, matlagning, syverkstad, simning och taekwondo mm. Man samverkar regelbundet med ett stort antal andra institutioner. ABF är permanent samarbetspartner, Röda Korset och Stadsmissionens juridiska och sociala rådgivare finns på plats varje vecka och Röda Korset bidrar också med personalförstärkning. Rädda Barnen bidrar med finansiering av busskort till de som sökt enligt gymnasielagen och papperslösa, kursverksamheter och idrottsföreningar håller workshops och andra aktiviteter inne på och utanför Otto. Många besökare kommer bara för att "hänga", äta mat eller fika och träffa sina kompisar. Aktörer som jobbar med de ensamkommande i Malmö beskriver Mötesplats Otto som ett "nav av olika stödfunktioner runt individen" en viktig trygghetspunkt i en i övrigt osäker och utsatt livssituation.

Vad de ensamkommande själva säger

Enkät och fokusgrupper

EF designade en enkät online med 27 frågor till de ensamkommande unga i Malmö i december 2018 ("En undersökning om livsvillkor för ungdomar i Malmö som kommit som ensamkommande till Sverige". (bifogad Annex 1) Enkäten spreds till ungdomarna via Mötesplats Otto, Stadsmissionen, Röda Korset, Socialtjänstens boenden och via nätverk online.

Enkäten ställer frågor på teman: ankomstår och asylstatus, boende, inkomster, sociala nätverk, trygghet, våld, diskriminering och fritidsaktiviteter (Mötesplats Otto). I enkäten ställs mest enkla frågor med kryssade svarsalternativ. Respondenterna förblir anonyma.

Fem fokusgrupper organiserades med totalt 26 deltagare (varav 19 killar och sju tjejer) där man hade mer djupgående diskussioner på dessa teman.

100 enkätsvar

89% av de 100 respondenterna var ensamkommande och 11% övriga nyanlända. Över hälften av hela gruppen som svarat var i åldern 19-20 år och 79% av dem killar, 16% tjejer och 5% har uppgett annat svar. Enkäten har som tidigare beskrivits dels delats ut bland relevanta organisationer som möter målgruppen, på HVB och i skolor samt online. För att säkerställa att de som svarar är relevanta för undersökningen har vi ställt vissa säkerhetsfrågor, som "Hur ofta är du i Malmö?". På den frågan har 65% av alla svarande uppgett varje dag, 12% flera gånger i veckan, 3% en gång i veckan, 14% några gånger i månaden och 6% aldrig. De svar från de som uppgett att "Aldrig" som svar om hur ofta de är i Malmö räknas bort från presenterad statistik då kartläggningen riktar sig till ungdomar som i huvudsak befinner sig i Malmö.

Bland de ensamkommande som svarat är 86% killar, 9% tjejer och 5% har uppgett annat. Nästan hälften av alla ensamkommande som svarat är mellan 18-19 år (48%), en fjärdedel (26%) är mellan 19-21 år, 12% är mellan 22-25 år och 14% mellan 15-17 år. 74% av dessa kom till Sverige under 2015 medan 11% kommit under perioden 2010-2014 och 11% under perioden 2016-2018. Endast 1% var nyanlända i Sverige under 2017 samt 1% under 2018.

Deras asylstatus var varierande: 21% asylsökande, 51% hade PUT eller TUT, 12% hade uppehållstillstånd på grund av studier (nya och gamla gymnasielagen) och 14% var papperslösa. Endast 1% hade medborgarskap i Sverige.

De ensamkommande som svarat så är 69% i Malmö varje dag, 12% flera gånger i veckan, 4% en gång i veckan och 15% någon gång i månaden.

Boende

Svaren bekräftar att här finns många problem och över hälften säger att de inte är nöjda med sitt boende. Det positiva i svaren var att lite mer än hälften (51%) har ordnat boende i HVB, familjehem, egen bostad eller bodde med sin familj. 23% har uppgett de bor som inneboende eller i kollektiv och hela 21% har uppgett att de flyttar runt eller inte har någon bostad alls. På frågan om de känner sig trygga där de bor svarade 31% att de inte kände sig trygga eller bara lite trygga. I fokusgrupperna visade det sig att många har en osäker boendesituation och många känner oro för sin bostadssituation. Många flyttar runt hos olika kompisar eller vänner som bor i av socialtjänsten subventionerade lägenheter, vilket kan leda till problem. Det är mycket svårt att få egna hyreskontrakt om man inte har personnummer.

I fokusgrupperna diskuterades även Migrationsverkets boende och det framkom att det är särskilt jobbigt för tjejer att bo på Migrationsverkets boenden. ”Man kan inte laga sin egen mat, det är mycket spring och bråk, in och utflyttningar och man sover inte bra. Jag föredrar att bo i egen lägenhet, vi är 4 personer som delar på en etta. Jag får 1800 kr i försörjningsstöd varav 1000 kr går till hyran”

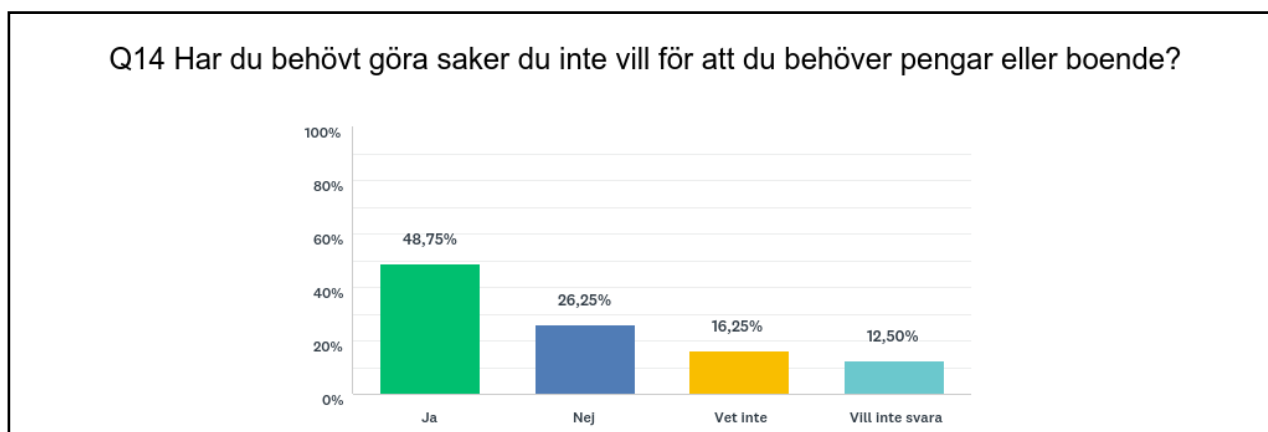
Åldersuppskrivningar och långa handläggningstider som gör att man hinner fylla 18 år under sin asylprocess lyfts även som ett avgörande och stort problem för ungdomarna. Den abrupta utflyttningen från HVB-hem/familjehem vållar problem för många. Man uttrycker en stark önskan att få stanna i Malmö även efter man passerat 18-årsgränsen. Att ännu en gång ryckas upp ur sammanhang och den trygghet man lyckas skapa gör att man hellre tackar nej till att få ordnat boende i annan kommun och hellre lever som hemlös i Malmö. Flera lyfter även att de hellre försöker ordna eget boende än att efter 18-årsdagen bo på Migrationsverkets boende då det inte är anpassat eller tryggt för ungdomar.

Försörjning

Enligt respondenterna är deras försörjning ett annat huvudproblem. Över 50% svarar att deras inkomst inte räcker att försörja sig på. De olika försörjningsvägar som angavs var:

- Inkomst av arbete (16%)
- Ekonomiskt bistånd socialtjänst (44%)
- CSN-bidrag (27%)
- Dagersättning Migrationsverket (18%)
- Inkomst från annan organisation (6%)
- Ingen inkomst (9%)

Det mest alarmerande som framkom om försörjning var att 49% av respondenterna svarade ja (och 27 % ville inte svara eller svarade ”vet inte”) på frågan ”Har du behövt göra saker du inte vill för att du behöver pengar eller boende?”. Detta svar sammantaget med individuella intervjuer och rapporter indikerar starkt att många ensamkommande blir exploaterade på olika sätt och tvingas sälja t.ex. sexuella tjänster mot boende och hjälp med försörjning.



Myndighetskontakter

Enligt enkäten var det drygt en fjärdedel av respondenterna som tyckte att de klarade sina myndighetskontakter själva men en majoritet (64%) upplevde det som ett problem och angav att man behövde hjälp i olika grad. Det är en hög siffra med tanke på att de flesta varit i landet i minst 3 år.

De myndigheter man har allra mest kontakt med är Migrationsverket och Socialtjänsten. I fokusgrupperna framgick att särskilt i kontakt med Migrationsverket upplever man att det inte finns

tillräcklig tillgång till tolkar och man därför alltid måste ha med sig en person som är bra på svenska.

Det lyftes även behov av att få en egen kontaktperson och det idag inte finns någon bra information om vad man har för rättigheter eller vad det finns för service för nyanlända i Malmö. Att även om den finns så är den inte tillgänglig eller tillräckligt anpassad för att målgruppen ska ha tillgång till den. En ensamkommande ung kvinna säger t.ex. ”det tog mer än ett år innan jag fick veta att jag hade rätt till språkundervisning”.

I fokusgruppen framkom också att många upplever att det finns viss personal på Migrationsverket som inte behandlar alla grupper likvärdigt och att en del minoritetsgrupper ofta råkar ut för diskriminerande behandling. Man riktade liknande kritik också mot viss personal inom socialtjänsten.

Mer positiva erfarenheter har man (och särskilt kvinnorna) av sjukvården i Malmö. ”Sjukvården har alltid tolkar på plats och man får bra behandling”, ”Vårdcentralerna hjälper till att slussa vidare till rätt klinik om man berättar om sitt problem”. Enligt enkäten har 62% har varit i kontakt med vården inom de senaste tre månaderna och även här angav majoriteten (60%) att man behövde hjälp i olika grad med sin kontakt med vården.

De allra flesta tycker att det är viktigt att ha en egen kontaktperson, särskilt när man är nyanländ, som kan hjälpa en med alla myndighets- och vårdkontakter. Om det inte finns är det också bra med ett center (som Mötesplats Otto) där man kan få all samhällsinformation på ett ställe.

Skola och språk

När det gällde skola och utbildning svarade 35% att de gick eller tidigare gått i SFI eller språkinträdning, 34% i grundskola och 48% i gymnasieskola. Endast 6% har studerat på högskola eller universitet och 7% har inte fått någon utbildning i Sverige. De flesta kände sig trygga och trivdes i sin skolmiljö men i diskussionsgruppen framkom att många har problem med att hålla motivationen uppe om man inte får mycket hjälp och stöd och att skolfrånvaron har ökat under senare tid. ”Det svåraste med skolan är det svenska språket. Många lärare ger en inte chansen att vara med på olika tester för att man har för låg nivå på språket”.

Det upplevs som frustrerande att hela tiden få höra att man inte klarar språket. ”Lärarna är viktiga. Många hjälper och uppmuntrar oss också utanför skoltid, andra är mindre hjälpsamma”. De ensamkommande upplever också att de får hjälp och stöd av kuratorer och elevhälsan när de behöver det.

Ett problem som kom upp i fokusgruppen var att man tycker det är svårt att påverka sin situation i skolan, det finns inget forum där man kan få chans att diskutera öppet och bli hörd.

”I skolan frågar man aldrig efter våra egna erfarenheter och vad vi har upplevt innan vi kom hit. Allting man gör i skolan mäts bara utifrån hur mycket av ”det svenska” man lärt sig”.

Trygghet, våld och diskriminering

”Att få leva fri från krig”, ”Att må bra och leva där ingen mobbar eller använder våld mot dig”, ”Att få vara med sin familj som hjälper dig att hålla modet uppe”, ”Att ha ett ID-kort så att polisen inte kan jaga en” detta var några av svaren vi fick på frågan ”Vad är trygghet för dig?”.

I enkäten ställs också frågan om man varit utsatt för våld, diskriminering eller andra övergrepp i Malmö. 49% svarade nej medan 30% sa att det hänt en eller flera gånger och anmärkningsvärt var att så många som 60% menade att de inte fått någon hjälp, att de fått hjälp men att den inte var bra eller att de inte ens vågade be om hjälp i situationen.

Mångas upplevelse är att man klarar sig från att bli utsatt för övergrepp bara om man behärskar svenska språket och de svenska ”kulturella koderna”. ”Man måste kämpa mer än andra för att lyckas, du måste känna till alla regler och lagar och följa dem”.

Det är vanligt med främlingsfientliga och rasistiska påhopp: ”Jag satt på bussen och pratade mitt hemlands språk med en kompis. En kvinna skrek; Varför pratar ni inte svenska ni ska inte prata ert språk nu när ni är i Sverige. Ingen reagerade”. Mångas erfarenhet är också att om det uppstår bråk i offentliga miljöer där man vistas så får man ofta skulden. Det är på många sätt svårt att veta hur man ska reagera om man blir utsatt för rasism och annan dålig behandling. Vem ska man vända sig till? Vem lyssnar på oss? Vad kan man göra för att öka tryggheten?

Ungdomarna lyfte även att ”Vi måste lära oss om våra rättigheter och engagera oss mer i föreningar och hjälpa andra” och att ”Vi som är äldre måste vara goda förebilder för de yngre, ledarskap är viktigt” i frågan om att hur vi kan ta hand om varandra och skapa trygghet för målgruppen.

Sociala nätverk

I de ensamkommandes vardag är de sociala nätverk man har runt sig livsviktiga. På frågan om vilka som var de viktigaste personerna svarade man Vänner (68%) och Familj/släktingar (45%). I Malmö är det vännerna som utgör familjen i först hand, andra har också viss kontakt med familj och släktingar på distans via telefon och internet.

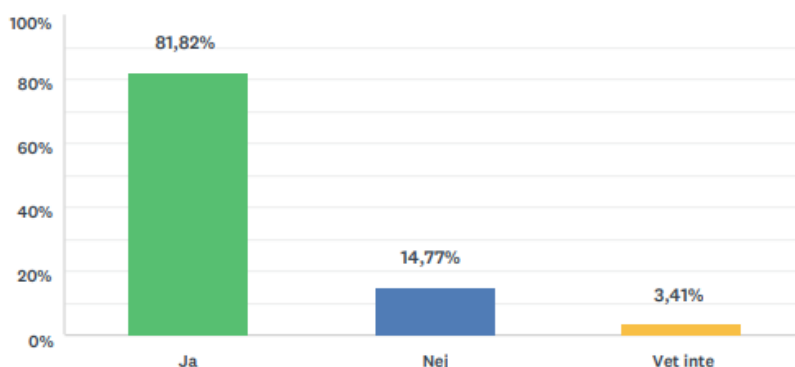
Förutom vänner och familj är personal på HVB eller familjehem, lärare i skolan samt personal på Mötesplats Otto viktigaste personerna i de ensamkommande ungdomarnas liv. Majoriteten (62%) önskar enligt enkäten att deras sociala nätverk kunde bli större och detsamma framgick i fokusgrupperna där många önskade fler kontakter utanför den egna gruppen.

Fritid och Mötesplats Otto

När vi tittar på statistiken för Mötesplats Otto har vi valt att ha med alla svarande, oavsett om de är ofta i Malmö eller ej eftersom vi ofta får besökare från andra platser runt om i Skåne och till viss del även andra delar av Sverige. En väldigt stor andel (82%) av respondenterna hade besökt Mötesplats Otto och 45% av dessa besöker Otto regelbundet flera gånger i veckan. 26% besöker verksamheten en gång i veckan eller en gång i månaden. Det framgår tydligt att Otto är som ett hem för många och 45% kommer hit för att träffa kompisar. När det gäller aktiviteterna är läxhjälp (35%) och hjälp med asylärenden, andra myndighetskontakter och få information om samhället (65%) de mest efterfrågade. Många (32%) deltar också i olika språk kurser (svenska och engelska).

Q23 Har du besökt Mötesplats Otto?

Answered: 88 Skipped: 12



I gruppdiskussioner säger man bl.a ”det bästa med Otto är att man kan få hjälp med allting av personalen, på andra ställen måste man vänta och det är svårare att få tillgång till hjälpen”.

Många uppskattade fadderverksamheten, ett projekt som inte kunnat fortsätta på grund av bristande finansiering. ”Det är viktigt att ha en fadder som kan slussa en ut i samhället och hjälpa till att bryta isoleringen. Annars umgås man bara med sin egen grupp.”.

En viktig fråga som diskuteras mer och mer är jämställdheten mellan könen bland besökarna på Otto. Eftersom killarna tar mycket plats och miljön är ”grabbig” och ibland högljudd jobbar man sedan länge med att stötta tjejer att delta mer aktivt i den öppna verksamheten på Otto samt arbeta mot machonormer och skapa en mer inkluderande och inbjudande miljö. Vissa tjejer säger ”killarna ser oss bara som sexobjekt, det är svårt för oss att känna oss avslappnade”. Samtidigt tycker tjejerna att det är viktigt för dem att komma utanför hemmet. Där vissa lyfter att de blir ”kontrollerade” av landsmän/släktingar och bundna till hushållsgöromålen. Budskapet från tjejerna är ”vi behöver lära oss mer om jämställdhet i sex och relationer och om våra rättigheter”.

Otto har sen länge en separatistisk tjejgrupp som träffas ca en gång i veckan för att göra aktiviteter eller t.ex. ha samtalsgrupp om sex och relationer. Man ordnar också andra aktiviteter som simning och annan sport utanför Otto separatistiskt för tjejer. En av tjejerna som deltog i fokusgruppen säger ”Vi vill gärna fortsätta att ha separatistiska träffar för tjejer på Otto samtidigt som det behövs mer blandade grupper också för att få bättre och mer jämlika relationer”.

Behovsanalys

Behovsanalysen är baserad på vår kartläggning och utgår både från vad forskning, statistik, yrkesverksamma och frivilliga som möter ensamkommande och unga nyanlända samt målgruppen själva säger. Även om många av de behov som framgår är gemensamma både inom forskning som bland de erfarenheter yrkesverksamma lyfter samt hos målgruppen så kommer vi presentera behovsanalysen först utifrån statistik och intervjuer med yrkesverksamma för att sedan lyfta målgruppens egna röster. Detta för att vi både anser att målgruppens egna viljor och behov bör väga tyngst och därmed förtjänar sitt egna kapitel samt att behoven ofta beskrivs utifrån olika positioner och med olika konkreta exempel eller lösningsförslag.

Överlag vill vi även påpeka att många av de behov som framgår är stora strukturella utmaningar och många gånger beroende på lagar som nationella politiska beslut. Detta beror till stor del på att asylrätten och mottagningssystemet har sen 2015 förändrats kraftigt och blivit mer restriktiv. Den tillfälliga lagen med dess inskränkningar på familjeåterförening, indragna asylskäl samt tillfälliga uppehållstillstånd som norm skapar både psykisk ohälsa som social utsatthet. Därför är det många gånger politiska beslut som står till grund för att denna grups livsvillkor drastiskt ska kunna förbättras. Vår behovsanalys grundar sig alltså både i strukturella som individuella behov och vi kommer presentera förändringar som behöver ske både på nationell och lokal nivå samt socialt människor emellan.

Professionella aktörer om den aktuella situationen

Några av de frågor som professionella aktörer lyfter angående akuta behov och prioriteringar och som därmed kräver akuta lösningar är:

- **Det enskilt viktigaste beslutet** som skulle lösa många av de ensamkommandes problem vore att regeringen beslutar att den tillfälliga lagen som inskränker asylrätten och sätter stopp för familjeåterföreningar inte förlängs efter juli 2019
- **Boende och försörjning:** situationen för gruppen över 18 år som fått avslag på asylansökan och sökt UT enligt nya gymnasielagen måste förbättras och det pågående boendeprojektet som drivits under 2018 genom Rädda Barnen, Skåne Stadsmission, Röda Korset och Svenska Kyrkan förlängs och utvidgas till fler aktörer, påverkansarbetet för att få kommunens medverkan och finansiella stöd måste fortsätta
- **Behov finns för att förbättra samordning** mellan alla viktiga aktörer som arbetar med gruppen ensamkommande unga med särskilt fokus på stöd till de som är 18 – 24 år
- **Det behövs mer relevant och samordnad statistik** över hela gruppen ensamkommande barn och unga i Malmö för att kunna göra regelbundna uppföljningar av livsvillkoren och möta gruppens akuta behov av trygghet och omsorg innan situationen ytterligare förvärras
- **Väldigt många aktörer jobbar med samma saker** särskilt när det gäller att hjälpa de ensamkommande med olika myndighetskontakter. Samhällsinformationen är snårig och blir alltmer digitaliserad. Det finns behov av mer samordnad lokalt anpassad samhällsinformation på lätt svenska och andra relevanta språk som alla aktörer och de ensamkommande lätt kan ta del av
- **Ensamkommande har stora behov av att utöka sina kontaktytor** utanför den egna gruppen. Faddrar och andra kontaktpersoner spelar en viktig roll i deras liv även efter de fyllt 18 år och inte längre har tillgång till god man. Det finns behov att skapa större nätverk och mer hållbara system för faddrar och andra volontärer som engagerar sig i de ensamkommandes situation.
- **Basala behov och särskilt stöd för att klara av studier** är grundläggande. När fler av de ensamkommande som sökt UT enligt NGL fått sina svar från Migrationsverket är det viktigt att

gymnasieskolorna i Malmö och andra delar av Skåne kan svara upp mot behovet av platser och att kommunerna samordnar och ser till att de unga har sin grundtrygghet med bostad och försörjning ordnad under studietiden. Ökade resurser för extra språkundervisning och individuellt anpassad extraundervisning och läxhjälp kommer också behövas för att de ensamkommande ska lyckas med gymnasiestudierna.

- **De alarmerande rapporterna om ekonomisk och sexuell exploatering** av de ensamkommande måste tas på allvar och undersökas närmare av myndigheter och frivilliga aktörer för att vidta förebyggande insatser och hjälpa de unga som drabbas med juridisk och social rådgivning.

Vad de ensamkommande själva säger

Många av de behov som kom fram under intervjuer med organisationer bekräftades också i enkäten och fokusgrupperna. Här är några av de ungas egna prioriteringar:

- **Att få stanna i Malmö** när man fyllt 18 och att få hjälp med fler boendialternativ och försörjningsstöd
- **Att få rätt till** PUT och familjeåterförening
- **Att det ska finnas tillgång till fler faddrar**, som kan hjälpa en att komma in i samhället
- **Att man kan få samhällsinformation** och hjälp med myndighetskontakter samlat till en plats
- **Att det ska finnas regelbundet informationsutbyte** och samarbete mellan HVB och andra boenden och Mötesplats Otto
- **Att man får rätt till busskort** i hela Skåne för att underlätta transporter till skola, vårdkontakter och vänner
- **Att man kan få tillgång till extra språkundervisning** och läxhjälp för att klara studierna
- **Att skolor och myndigheter blir mer öppna** för att lära sig om de ensamkommandes bakgrund och lyssna till deras erfarenheter
- **Att man får lära sig mer om sina rättigheter** och hur man kan motarbeta våld, främlingsfientlighet och diskriminering
- **Att det ska finnas ett system för hur man följer upp** de som får avslag på sina asylansökningar, så att man kan identifiera och stötta de som är i riskzonen för suicid eller annat självskadebeteende
- **Att det ska finnas fler aktiviteter** för ensamkommande tjejer/unga kvinnor, att de får mer stöd och uppmuntran så att deras röster blir mer hörda

Avslutningsvis

Vi vill tacka till alla som bidragit med sin kunskap, berättelser och erfarenheter till kartläggningen. Framförallt vill vi rikta ett stort tack till alla fantastiska ungdomar som deltagit i fokusgrupper och svarat på enkäten. Tack för att ni delat med er av era upplevelser, av era behov och era viljor. Tack för varje dag ni orkar kämpa i motvind och det stöd ni ger varandra när det blir för tungt. De erfarenheter ni bär på, den kunskap om förändring och den förmåga att överleva är värdefull och vi som samhälle behöver bli bättre på att lyssna på er.

Vi ser stora behov och utmaningar för att förbättra livsvillkoren, och i längden motverka segregation, för unga nyanlända och ensamkommande. Det är en heterogen grupp med olika behov och förutsättningar, men många gånger en gemensam utsatthet. Framförallt ser vi behov hos de som drabbats av den tillfälliga lagen som inte bara fungerar repressivt mot asylrätten utan också retroaktivt.

För att förbättra den situation som många unga nyanlända och ensamkommande befinner sig i behöver vi reformer på flera plan. Det krävs förändringar lokalt som nationellt och internationellt. Från vår kartläggning, och som även styrks i flertalet rapporter om målgruppen, så är ensamkommande och unga nyanlända en grupp som är utsatta både socialt som ekonomiskt och som generellt lider av stor psykisk ohälsa. Ungdomar själva vittnar om strukturell rasism, hemlöshet, exploatering, ovisshet och otrygghet. Det är en målgrupp som under lång tid varit offer för förtryck, konflikt och strukturell orättvisa. Det är personer som tvingats växa upp alldeles för tidigt och som vid ung ålder redan klarat sig över stora hinder. Det är ungdomar som inte ger upp, och det krävs nu av oss som samhälle att vi inte ger upp på dem.

Det krävs politiska beslut och att yrkesverksamma som möter målgruppen tar ansvar i sin arbetsroll. Det krävs kompetensutveckling för att bli bättre på att möta och inkludera ensamkommande och unga nyanlända både i samhället samt i de beslut som rör dem. Framförallt krävs det en vilja att förbättra situationen för unga som svikts av ett system. Det krävs att politiker, myndigheter, socialtjänst, lärare, frivilliga, ideella organisationer vill bidra till en förändring och att vi gemensamt tar krafttag för att göra detta. Vi behöver bli bättre på att samverka och vi behöver bli bättre på att se till individen och våga kräva mer. Vi behöver bli bättre på att lyssna och på att visa omsorg.

Referenslitteratur

Nyanlända och asylsökande i Sverige. En studie av psykisk ohälsa, trauma och levnadsvillkor - Röda Korsets Högskola rapportserie 2016:1

Ensamkommande barns och ungas behov. En kartläggning - Socialstyrelsen 2013

Humanitära konsekvenser av den tillfälliga utlänningslagen - Röda Korset 2018

Sveket- En rapport om hur Sverige vände ryggen till de unga ensamkommande - Barnrättsbyrån 2018

Stöd till ensamkommande barn och unga- effekter, erfarenheter och upplevelser - SBU beredning 294/2018

Utanför nästan allt- en vägledning till stärkt socialt stöd för barn utan papper - Rädda Barnen 2014

Lyssna på mig – Barns och Ungas röster i asylprocessen och förslag till förbättringar - Rädda Barnen 2017 www.resourcecentre.savethechildren.net

En viktig bok om omsorg- metodhandbok i att stötta ensamkommande unga - Region Skåne 2018

Kartläggning av självskadebeteende, suicidförsök, suicid och annan dödlighet bland ensamkommande barn och unga (Ana Hagström, Anna-Clara Hollander, Ellenor Mittendorfer-Rutz, Avd för försäkringsmedicin, Institutionen för klinisk neurovetenskap, Institutionen för folkhälsovetenskap) - Karolinska Institutet 2018

Segregation och segmentering i Malmö (Tapio Salonen, Marting Grander, Markus Rasmusson) - Malmö Universitet 2018

Migrationsdata Malmö- lokal prognos 2018-2021, nulägesbild och överblick Malmö Stad sept 2018

Statistik Ensamkommande Barn Social Resurs - Ögonblicksbild 14 nov 2018 ASF Malmö